

II. TÉVEDÉS.

(Csinos versecske, de nem azokból, mellyekkel befűtni szeretnék.)

Többször is megjártam én már,
No de még így soha sem,
A' mióta a' leányok
Csókos ajkát ismerem.

Hát hogy aztán?! Hogy ne, hogy ne,
Ez csak mégis szörnyűség! — —
Tudj' isten miért, miért nem,
Ismét Emminél valék.

Mint szokás, mind elbeszéltük,
A' mi ujságot tudánk,
'S mert a' mámi nem volt otthon,
Biztos kedvvel mulatánk.

Est lön 's az előterembe
Emmi gyertyáért futott,
Nem tudván, hogy lángszemében
Hordja a' dicső napot.

Mig ő künn.... én benn magamban
Gyorsan elhatározom,
Hogyha gyertya nélkül tér meg,
Édes ajkát meglopom.

Pszt..... az ajtó nyílik immár
És az angyal visszajő,
Vissza, és hogy? . . gyertya nélkül.
Csókra hát, tüzes Pető!

'S én az angyalt átkaroltam,
Ajkam ajkához tapadt,
Egygyéforrva így pihegtünk
Egy, egész egy percz alatt.

Pszt! az ajtó újra nyílik,
Gyertyával tán mámi jő?
Ajkunkon a' csók lecsattant...
Most huzd meg magad, Pető!

„Semmi baj! — sugott az angyal —
Máskor is ha erre jár,
Egy-két pár csók tévedésből
Semmi vesztes, semmi kár“!

'S im a' gyertyával jön Emmi....
Szegény szívem meglakolt,
Mert kit csókolék, az angyal,
A' szerelmes mámi volt!

Bangó Péter.

III. REGÉNY ÉS A' TÁRSASÉLET NEMESBITÉSE.

(Komolyabb értekezés, hogy az olvasó a' sok mulattatót meg ne unja.)

A' regények (egyszersmind a' beszélyek) főfeladata, úgy látjuk, az erkölcsök, a' lélek nemesbitése, mintegy czél-kitűzés, melly felé, kivált a' nőnek, magát alkalmaznia kelljen. A' regénynek czélja elérésére a' bünt teljes eredetiségében kell előállítani, hogy aljasságától az olvasó elriadva, az erényre hajoljon, melly a' másik czikkben egész fenségében 's diadalában ábrázoltatik, hogy a' büntől csak imént elriasztott annál inkább karolja azt által. Eleget kell a' regényben a' költői igazságnak is tenni, miszerint a' bűnös bűnhődjék, 's az erény rajta diadalmaskodjék, hogy czáltal azon hitében erősítse meg az olvasót, miként a' bűn a' büntetést el nem kerüli. E' czél elérése végett az ábrázolatoknak 's személyek jellemének élethiveknek 's egészen természeteseeknek kell lenniök, egész a' megismerésig, különben nekik hitelt nem adandunk. Lehetlen, hogy egy jó, czélszerű regény hatását az olvasónőnél eltévessze, kinek mind szíve, mind lelke fogékony a' szépnak, jónak felvételére. Társaséleti tökélyes vagy csak középszerű kiképzés is regényolvasás nélkül nem lehető, mert életbe állítva kell az erény-példányt személyesíteni 's reá hivatkozni, nem elvont (abstract) képekben ismertetni; valamint a' bünt is pellengérre tűzni. Nem lehet kiképzés regény-

olvasás nélkül; de vajmi ügyesen kell ám megválogatni az olvasandókat, mert inkább semmit se adjunk a' növendék kezébe, mint helytelen tanításu- 's álerényre oktatókat. Az ifjú hölgy érzelme olyan, mint a' víz, mely a' benyomásokat felveszi ugyan, de meg nem tartja; képzete pedig mint a' viasz, be is fogadja, meg is tartja a' hatásokat: felette káros tehát érzélgő regényekkel akarni képezni a' hajadon gyenge érzetét, mert az érzet ugyanezen benyomásokat elbocsájthatja, de ha a' rászorítás által ezen hibás fogalom a' képzetbe ment át, sőt ki is fejtett, akkor már vagy örökké megmarad abban, vagy csak a' feléledt józan ész erős eltökélése képes azt elnyomni. Legnagyobb a' regény hatása, ha az olvasó mintegy ismerősökre talál annak személyeiben, azaz: ha a' lehetőségig közéleti (közéletben feltalálható) jellemek ábrázoltatnak, 's ezen jellemekből a' cselekvény olly természetesen szövetik, hogy az másként történni ne is gondoltathassék. Önéletünkben kell tehát a' regénynek vetetnie, ha czélszerű akar lenni, hazai életünket ábrázolnia, hibáit mint erényeit viszonyainknak festenie beható tapintattal, 's részleteit ügyesen leleplezni. Mindenki a' körültelevőket tudhatja 's tudja legelőnkebben, leghivebben festeni, ez igen természetes; jelen életünkben vegyük tehát az anyagot, mit már Horác is tanácsolt:

Summite materiam vestris, qui scribitis, aequam
Viribus, et versate diu, quid ferre recuset,
Quid valeant humeri, cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo. *)

Csak illy regények fogják czélszerűleg képezni a' hajadon szívet 's edzeni a' sors ellenében. A' történeli regények, melyek nemzetünk dicső előkorát fejtik, szinte tanulságosak lehetnek, de czéljokra annyit nem használhatnak, mint a' jelen időbeliek. A' történeli regényekben csak csodálni, csak magasztalni tanuljuk hajdankorunk becsületességét, lovagiségát, csak kárhoztatni vagy emelni tanuljuk az egyesek bűneit vagy erényét; de, ha buzdító erővel bár, tetteire ösztönzőleg nem fognak reánk hatni, mert állásunk, helyzetünk, viszonyaink egészen különbözök az akkoriaktól. Azonban, ha a' történeli regényeknek már erényök nem volna is, minthogy hajdankorunkat, mellyről vajmi ferde 's fellengző fogalmaink vannak, ismertetik, ez is elég szép.

Nem lehet eléggé roszalni regényirodalmunknak, melly ugyis még elég kisdiedkoru, azon ferde kinövését, mellynek még jobb íróink közül is annyian hódolnak, t. i. hogy nem hazai, de idegen beszélyeket írnak, idegen történetet, életet festenek. Különösen divatba jöttek ujabbán az olasz és spanyol beszélyek, minek okát nem tudom, miben keresni, hacsak abban nem, hogy mint idegen életet azokét nem ismervén ugy, mint magunkét, a' tulzásokra nem ügyelhetünk olly szigoruan, továbbá azoknak elhíresztelt tűzvérősége, boszúállási hajlama igen bő anyagot nyujtanak a' csattanó hatásu beszélyekre, melyeknek meglepő helyzetei, villogó törei, szent eskü és a' boszúállás rémes pillanatja, ha ügyesen leírtnak, sziklarendítő kifejezésekben festetnek, vajmi csodás indulatokat gerjeszthetnek az olvasóban! — 'S megfelelnek ezek a' regény céljának? Nem. Célúnak csak a' nemzeti életből vett beszélyek 's regények felelhetnek meg, mert magunkat csak a' jelen 's csak önéletkörünkhöz alkalmaztathatjuk leginkább 's nem holmi külföldi szokáshoz, melly nem rejlik saját vérünkben. Azért honi regényeket, uraim! nemzeti életet fessetek, 's általa nemesítsétek a' hölgyek keblét, 's ne vonjátok el nemzeti érdekekhez hajló érzelmeiket holmi külföldi, többnyire ferde, irányhoz, miket keblükben inkább száműzni kellene, mint bennök meghonosítani. Czélszerű regény által nemesülnek az érzetek 's

*) Bizony jó lett volna, ha értekező ur mindjárt a' magyar fordítást is ide ragasztotta volna: de ák ul már, hálisíennek, nagyon roszul tudunk.

képzetek, azért a' ti tisztetekben áll nemzetiségre, honszeretetre, erényre vezetni őket, szövétneket adni kezökbe, hogy meglathassák az élet rejtekeit, kalauzt melléjük rendelni, hogy el ne tévedjenek e' roppant tömkelegben. Fessétek önmagatokat, de nem zetiesen, jelenben!

M o k á n y.

IV. GONDOLATOK.

(Nem annyira szív-, mint lapotlók.)

— Nincs könnyebb, mint embert elismerni, nincs nehezebb, mint kiismerni.

— Sok ur igazabban nevezheti titoknokát fejének, mint jobb kezének.

— Sok embernek tökéletes a' szíve, csak szívének érzései tökéletlenek.

— Koldulj, hogy élhess, 's ki fognak gunyolni, halj meg éhen 's azt fogják mondani: ,beh bolond volt: miért nem koldult?'

— A' tudatlanságnak két neme van: hallgatás és csevegés; az első becsületes, a' másik szemtelen tudatlanság.

— Okosan meghalni könnyű; de okosan élni nehéz.

— Egyenlőség a' kornak hite, szabadság annak eleven szüksége, igazság maga az élet; a' többi halál.

L. G.

V. KARPERECZEK ÉS GYÖNGYÖK.

(Ajánlva annak, ki érteni akarja.)

— A' szerelem nem hoz áldozatot, ő csak ad; mert az áldozat mindig egy nemét a' küzdelemnek feltételezi. Az igaz szerelem soha nem ingadoz két határozat közt; ő csak azt teheti, a' mit tesz, 's azért soha nem tulajdonít magának érdemet; egyetlen jutalma, melly után törekszik, az, hogy megismeressék.

— Micsoda a' szerelem, ha oda nem adja magát, ha azt, kihez lánczolva vagyunk, nem szeretjük jobban, mint magunkat?

— Szívtitkok soha nem kerülnek ki a' hölgyek figyelmét: leszállnak ők a' lélek legmélyebb rejtekébe, és érzéseket lepnek meg ottan, mellyeket magunk előtt is szeretünk volna eltitkolni.

— Mellyik szerelem lehet nagyobb, mellyik nemesebb mint az, melly maga magát feláldozza?

Hiacinth.

VI. MILLY BOLDOG!

(Napió-töredék.)

Vannak perczeim, mellyekben minden foglalkozásra képtelen vagyok. A' vér szinte álmosan kering ilyenkor ereimben, 's fásult kedélyemnek minden tárgy véghetlen unalmas. Az idő roppant lassan halad, a' betűk, ha olvasok, összefolynak szemeim előtt, 's ha írni akarok, egy ártatlan sort nem bírok letenni az eszmeüres föből. — Tegnap épen illy időszakom volt. Az angol talán spleen rohamnak hinné a' hasonló tompa hangulatot, 's kis változás okáért, lehet, hogy föbe lőné magát, — én — sétálni indultam. De sétám igen kedvellenül ment, boszankodám, ha a' szűk járdán ki kellett térnem a' szembe jövőnek, 's ha hintó robogott el mellettem, haragudtam, miért nem én vagyok az, ki benne ül. — Barátim egyikéhez tértem be, kinek örökös derűtsége által oszlatni reméltem borongó kedélyzetem fellegeit; 's ez is épen indulóban volt, a' városban némi ügyét végzendő, — ígérte azonban, hogy rövid óranegyed múlva visszatér, egy karszékbe erőltetett 's egész halmazát rakta előmbé a' könyveknek, hirlapoknak és rajzoknak, mikkel visszajötteig unalmam üzzem.